

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»
Навчально-науковий інститут соціально-гуманітарних технологій
Інститут вищої освіти НАПН України
Петрошанський університет (Румунія)
Румунсько-німецький університет Сібіу (Румунія)
Міжнародний інститут менеджменту «IMI-NOVA» (Молдова)
Естонська бізнес-школа (Естонія)
Школа менеджменту університету Тампере (Фінляндія)
Школа освіти Університету Вірджинії (США)
Університет м. Ліон (Франція)
Гданський університет (Польща)
Університет Гейдельберга Славський інститут (Німеччина)

МАТЕРІАЛИ

I Міжнародної науково-практичної конференції

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ
В СУСПІЛЬСТВІ ЗМІН**

27-29 квітня 2023 р.

ХАРКІВ, 2023

MATERIALS

of I International Scientific and Practical Conference

**PRESSING PROBLEMS OF
SOCIAL DEVELOPMENT IN
SOCIETY OF CHANGES**

27-29 of April, 2023

KHARKIV, 2023

Рекомендовано до друку

Вченою радою Навчально-наукового інституту соціально-гуманітарних технологій Національного технічного університету «ХПІ» (протокол № 4 від 18 квітня 2023 р.)

Редакційна комісія:***Голова:***

Кіпенський А.В. Директор Навчально-наукового інституту соціально-гуманітарних технологій Національного технічного університету «ХПІ», доктор технічних наук, професор

Заступники голови редакційної комісії:

Романовський О.Г. Завідувач кафедри педагогіки та психології управління соціальними системами ім. акад. І.А. Зязюна Національного технічного університету «ХПІ», член-кореспондент НАПН України, доктор педагогічних наук, професор

Грень Л.М. Професор кафедри педагогіки та психології управління соціальними системами ім. акад. І.А. Зязюна Національного технічного університету «ХПІ», доктор наук з державного управління, професор

Вчений секретар:

Грибко О.В. Доцент кафедри педагогіки та психології управління соціальними системами ім. акад. І.А. Зязюна Національного технічного університету «ХПІ», кандидат наук з державного управління

Актуальні проблеми соціального розвитку в суспільстві змін : Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції 27-29 квітня 2023 р., м. Харків. За заг. ред. Кіпенського А.В. Х. : НТУ «ХПІ», 2023. 209 с.

Автори несуть повну відповідальність за опубліковані матеріали. Редакційна комісія може не поділяти висловлену авторами позицію.

Містить матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції з актуальних проблем соціального розвитку в суспільстві змін.

Рекомендовано для науковців, докторантів, аспірантів, викладачів та всіх, хто цікавиться проблемами соціального розвитку.

Матеріали опубліковано в електронному репозиторії Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут».

Дані репозиторію інтегровано до: OpenAire, Системи Bielefeld Academic Search Engine, системи пошуку у відкритих архівах України та індексуються в Google Scholar.

ЗМІСТ

ВІТАННЯ	3
<i>ВАСЯНОВИЧ Г.П.</i> СВОБОДА ДУХУ ЯК ОНТОЛОГІЧНА І АКсіОЛОГІЧНА УМОВИ БУТТЯ ОСОБИСТОСТІ ПЕДАГОГА	6
<i>LOWERY CHARLES L.</i> EDUCATIONAL LEADERSHIP AS AN INDISPENSABLE COMPONENT IN THE PROCESS OF RESTORATION FOR AN INDESTRUCTIBLE UKRAINE.....	9
<i>MUKUNI JOSEPH</i> ORGANIZATIONAL COMMUNICATION THROUGH THE LENS OF UBUNTU PHILOSOPHY	11
ФІЛОСОФСЬКО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ДУХОВНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	6
<i>АСЕСЬВА І.В.</i> КОШКАРОВ Ю.Ю. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ЗВО В УМОВАХ СОЦІАЛЬНИХ ЗМІН.....	12
<i>КОСТИРЯ І.В., ПОКЛАД В.Г., КОРОТЄСВ Д.В.</i> КОМУНІКАТИВНІ НАВИЧКИ – ЗАПОРУКА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА.....	14
<i>КРАСІКОВ М.М.</i> УКРАЇНА ЧАСІВ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ: ВИМІРИ УКРАЇНСЬКОСТІ	17
<i>ЛЕБЕДИК Л.В.</i> ФІЛОСОФСЬКО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО І ДУХОВНОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ.....	19
<i>МІАОКЕ, LAPUZINA O.M.</i> FUTURE DEVELOPMENT OF HIGHER EDUCATION	22
<i>МОТЕНКО Я.В., ШИШКІНА Є.К.</i> ЗДОБУВАЧ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ОБ’ЄКТ ІДЕОЛОГІЧНОГО ВПЛИВУ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ.....	24
<i>МУНТЯН І.В.</i> КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ПРАКТИЧНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ АГРАРНИХ ЗАКЛАДІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ	26
<i>РУДНЄВ О.В.</i> ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ І ЙОГО РОЛЬ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ.....	28
<i>ПОНОМАРЬОВ О.С.</i> ЦІННІСНИЙ ВПЛИВ ОСВІТИ НА СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК	30
<i>СТРЕЛЬНИКОВ В.Ю.</i> ФІЛОСОФСЬКО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ПОБУДОВИ СИСТЕМИ ТРЕНІНГІВ І КУРСІВ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ УЧИТЕЛІВ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НИМИ ДУХОВНОГО РОЗВИТКУ УЧНІВ	33
<i>ЧЕБОТАРЬОВ М.К.</i> ОСВІТА ТА СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК	36
<i>ЧЕРЕМСЬКИЙ М.П.</i> РОЛЬ ТВОРЧОСТІ В СИСТЕМІ НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ.....	38
<i>ЧХЕАЙЛО І.І., ЧХЕАЙЛО А.А.</i> СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ЯК ПЕРОДУМОВА ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО КОДУ	41
ЛІДЕРСТВО В СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ	44
<i>ГУРА Т.В.</i> ЛІДЕРСТВО В УПРАВЛІННІ ПЕРСОНАЛОМ ЗАКЛАДУ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	44
<i>ЖУШМА Т.В., КАС’ЯНЕНКО А.І., РОМАНОВСЬКИЙ О.Г.</i> РОЛЬ ВИКЛАДАЧА У ФОРМУВАННІ ЛІДЕРСЬКОЇ ПОЗИЦІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ.....	46
<i>КОСТИРЯ І.В., СНІСАР С.В., ХОДАРСВ В.Ю.</i> АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ЛІДЕРСТВА ЯК СЛУЖІННЯ.....	48
<i>ДИННІК К.О., ШАПОЛОВА В.В.</i> ЦІННІСНІ АСПЕКТИ СУЧАСНИХ КОНЦЕПЦІЙ ЛІДЕРСТВА	50
<i>LOWERY CHARLES L., DR. HESS MICHAEL E.</i> ADVERSITY, CRISIS, AND TRAUMA (ACT): VIEWING EDUCATIONAL LEADERSHIP THROUGH THE IMPACT OF OPIOIDS ON SCHOOL SETTINGS	53
<i>LI DANDAN, LAPUZINA O.M.</i> THE IMPORTANCE OF EDUCATIONAL LEADERSHIP DEVELOPMENT	55

ФІЛОСОФСЬКО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ДУХОВНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

ВАСЯНОВИЧ Григорій Петрович

д.пед.н., проф., почесний академік НАПН України, Львівський державний
університет безпеки життєдіяльності (Україна, м. Львів)

СВОБОДА ДУХУ ЯК ОНТОЛОГІЧНА І АКсіОЛОГІЧНА УМОВИ БУТТЯ ОСОБИСТОСТІ ПЕДАГОГА

Свобода завжди була і залишається бути фундаментальною основою існування людини, її життєдіяльності. Вона тоді стає вищою цінністю, коли відповідає смисловим чинникам буття. Зазначимо, що в історії філософської, психолого-педагогічної думки не було більш дискусійної проблеми, ніж проблема свободи, свободи духу, свободи волі. Саме свобода виявилася тим «життєвим нервом» всієї західної філософії, яка ставить на порядок денний визрівання нового типу духовності, що вимагає своєю чергою нагального перегляду усталених уявлень про педагогічну науку, взаємодію суб'єктів освітнього процесу. В історії філософської і педагогічної думки до проблеми свободи зверталися Платон і Аристотель, Августин Блаженний і Тома Аквінський, Бенедикт Спіноза і Ян Амос Коменський, Григорій Сковорода і Костянтин Ушинський, Григорій Ващенко і Василь Сухомлинський, Іван Зязюн і Георгій Філіпчук та ін. Всі вони ставили питання про природу реальності (онтологію), людську природу (антропологію), намагалися утворити цілісну систему закономірностей руху культурної свідомості, її ноосферної й ноологічної сутності (В. Вернадський). Вартим уваги є розуміння свободи українським генієм – Григорієм Сковородою, який писав:

Що є свобода? Добро в ній якеє?

Кажуть, неначе воно золотее?

Ні ж бо – не злотне: зрівнявши все злото,

Проти свободи воно лиш болото.

О, як би в дурні мені не пошитись,

Щоб без свободи не міг я лишитись [4, с. 68].

Г. Сковорода характеризував сутність і зміст свободи людини, а втім – педагога, у сенсі відповідності спорідненій праці, божої радості, самовизначеності, гідності. Філософ і педагог наголошував: душа прагне свободи Духа, а це дається лише досконалим серцям [1, с. 187], отже, розуміння її як реально відчутної і самодостатньої цінності.

Як засвідчує французька вчена – Ж. Рюс, в сучасній західній філософії найбільш фундаментальною залишається бути аксіологічна характеристика свободи (К. Апель, Ю. Габермас, Ж. Делез, М. Фуко та ін) [2]. Справжня філософія свободи духу виступає не лише проти тиранії об'єктивізму чи проти будь-якого сцієнтизму, вона утверджує нові цінності, допомагає адекватно зрозуміти надскладні смисли, факти сучасного життя: індивідуального і суспільного. Філософія і педагогіка повинні відшукати сутності, сукупності

характерних властивостей освітньої дійсності, реальних можливостей позитивних змін і заперечення всього того, що є безплідним, і навіть шкідливим в системі освіти, отже, не має належної духовної цінності. Таке розуміння речей, їх науковий аналіз є особливо вартісним в аспекті пізнання внутрішнього світу не лише студента, а й педагога. Адже йдеться про активне вивчення рівнів інтелектуального розвитку й саморозвитку того чи іншого суб'єкта освітнього процесу, його емоційного стану, реальних духовно-душевних потреб, уявлень, прагнень тощо. Лише так можна уникнути духовної сліпоти, стати на позицію універсальних сутностей. Цьому має сприяти інтенція або спрямованість свідомості особистості, яка згідно з думкою Е. Гусерля повинна бути спрямованою не на пізнання сутності зовнішніх ознак явищ, а на їх внутрішній зміст. Лише так має відбуватися постійний обмін між свідомістю і світом, оскільки свідомість і універсуум задані водночас, утворюють взаємозалежну структуру, де «полюс-суб'єкт-педагог» і «полюс-суб'єкт-студент» наповнюються новим змістом, причому перший не має жодної переваги над другим. Тобто, у такій взаємодії знімається будь-яке протиставлення суб'єкта та суб'єкта. Так реально формується свобода духу, яка є однією із найважливіших складових світогляду особистості.

Розкріпачення духу свободи педагога, яке відбувається нині – є складною проблемою не лише тому, що за умов минулого закритого, авторитарного суспільства існування рабської свідомості стало певною нормою, навіть традицією, а ще й тому, що до цього часу не створено належних соціальних,

духовних умов для вияву вільного, творчого духу освітянина, його діяльність часто-густо формалізується, «заганяється» в певні рамки, отже, позбавляється активної дії він сам, а також його вихованці. Більше того, за останні роки серйозно «зачистили» гуманітаристику. Адже невинувато алогічно мінімізували навчальні години на мову, літературу, історію, культурологію, філософію, педагогіку, психологію, мистецтво, які є духовно «зарядженими», людино-націє-центричними. Так усе запрограмовано, про що переконливо писав академік І. Зязун: «Лиходійство програмується системою освіти... адже з неї вилучено програми формування людської душі, «філософії людського серця», основи етичної поведінки – совісті. Вивчене граматичне правило, закон фізики чи математичне рівняння зовсім не гарантують ні людині, ні суспільству блага, бо вони не опочуттєвлені, не гармонізовані єдністю інтелекту і душі, яка є критерієм добротворення» [3, с. 235-236]. Свобода духу педагога має постійно і наполегливо передаватися вихованцям, формувати у них духовні цінності.

Такий стан речей буде втілюватися в життя тоді, коли реально, на законодавчому рівні відбуватиметься захист педагога, а разом з цим і захист всієї системи освіти, її науково-методичне й інформаційне забезпечення, врешті-решт досконалим буде управління освітою, чого сьогодні так бракує освітньому процесу.

Зазначимо, що за сучасних умов великою загрозою не лише системі української освіти, її свободи духу, а й усій земній цивілізації, стала російська бездуховність. Саме вона породжує нелюдську жорстокість, агресію, неймовірний вандалізм. Достатньо сказати, що російські окупанти у повномасштабній війні проти України, знищили десятки вищих навчальних закладів, сотні шкіл і дитячих садочків, величезну кількість об'єктів освітньої й іншої важливої для

життєдіяльності людини інфраструктури. Іде жорстока війна, і українці жодним чином не мають втратити свободи духу, своїх національних цінностей. Як справедливо пише академік Г. Філіпчук: «Успіх у тривалому двобої залежить від нас, нашої сили духу, національної свідомості, єдності і віри. Щоби вистояти маємо «пізнати себе» у цьому жорстокому середовищі, де безперервно змагаються інтереси, мотивації держав, народів, націй, глобальних інституцій. Для цього треба стати єдиною Нацією. Її свідомість, культурність, освіченість є гарантом національної безпеки» [5, с. 79-80].

Свою громадянську позицію я викладаю у такій поетичній формі:

Не поставите нас на коліна,
 Ви, москальські кати-холуї,
 Хоч вбиваєте сотні невинних,
 Хоч несете смертей врожаї.
 Час настане правдивої плати,
 Твердо ми на ногах стоїмо,
 І за кожного вбитого брата,
 Ми вам всемеро ще віддамо.
 Ми не люті, ми мирні вкраїнці,
 Нам би жати пшеницю, не смерть,
 Крові з нас напились ви по вінця,
 Крові з нас напилися ви вщерть.
 Не допоможуть злостиві чеченці,
 Що мочили ви їх в нужниках,
 Наші Йвани, Тараси, Яремці,
 Їх знайдуть, не допоможе Аллах.
 Буде жити свята Україна,
 І співатимуть нам солов'ї,
 Не поставите нас на коліна,
 Ви, москальські кати-холуї!

Список використаної літератури

1. Васянович Г.П. Християнсько-філософський персоналізм Григорія Сковороди (до 300-річчя від дня народження): монографія для студентів та викладачів гуманітарних дисциплін, зокрема викладачів кафедри соціальної роботи, управління та суспільних наук. Львів: «Норма». 2022. 268 с.
2. Жаклін Рюс. Поступ сучасних ідей. Панорама новітньої науки. Переклад з франц. В. Шевкун. К.: Основи. 1998. 669 с.
3. Зязюн І.А. Педагогіка добра: ідеали і реалії : наук.-метод. посіб. Київ : МАУП, 2000. 312 с.
4. Сковорода Г.С. Сад пісень : Вибрані твори. Для ст. шкіл. ; Пер. М. Зерова, П.М. Пелеха, В.О. Шевчука; Передм., упоряд. та приміт. В.В. Яременка]. Київ : Веселка. 1983. 190 с.
5. Філіпчук Г.Г. Напередодні «24»: світовідчуження часу. Київ – Чернівці : Букрек, 2022. 416 с.